

«Нове німецьке кіно. У новій реальності»

З 24 до 27 листопада в київському кіно-театрі «Жовтень» пройшов фестиваль німецького кіно. Були показані фільми: призери Баварської кінопремії «Комедія Штазі» Леандера Гаусманна – романтична комедія на тлі історії про дисидентство та спецслужби у комуністичному східно-му Берліні доволу юнака, який веде подвійне життя контркультурного письменника та агента Міністерства державної безпеки (так званого Штазі). Драма «Велика свобода» Себастьяна Майзе – приз Канн і Бронзова премія Німецької кіноакадемії. У центрі – непроста доля чоловіка, який за звинуваченням у гомосексуальності потрапляє за ґрати, а з початком Другої світової опиняється в концтаборі. Ще один погляд на історію Німеччини – біографічна драма «Фальсифікатор» Мергі Перен. Заснована на реальних подіях 1942 року, вона розповідає про молодого єврея, який використовує свій талант підробки документів, щоб допомогти собі та іншим уникнути депортації. Комедія «Рабіє Курназ проти Джорджа Буша» – Срібний ведмідь «Берлінале» та Срібна премія Німецької кіноакадемії. Головна героїня – темпераментна туркеня з Бремена, яка опиняється в самісінькому центрі світової політики через прагнення звільнити свого сина з американської в'язниці. Це вже 28-й огляд кіно Німеччини. Фільми демонструвалися мовою оригіналу з українськими субтитрами. Фестиваль проводить Goethe-Institut в Україні. Покази пройшли в Одесі, Львові, Харкові, Чернівцях та Дніпрі.

Премію імені Ігоря Забеля вперше отримала українка

У рамках премії Ігоря Забеля, яку присуджують кожні два роки з 2008 року спільно з Товариством культури та теорії Ігоря Забеля, журі присудило три стипендії: Оксані Брюховецькій (Україна), Аліні Шербан (Румунія) та Антоніні Стебур (Білорусія). 2022 року вперше однією зі стипендіатів стала українка – Оксана Брюховецька – київська художниця, кураторка й авторка текстів про мистецтво. Вона отримала премію за видатний внесок у мистецьке та активістське життя в Україні та за її межами. У своїх кураторських проєктах вона торкається становища жінок у

пострадянських суспільствах, наголошуючи на необхідності відстоювати права жінок та інших уразливих груп. «Всі митці в Україні зараз працюють з темою війни. Кожен з нас відчуває у цьому внутрішню потребу. Це важко, але мистецтво може допомогти вилікувати травму», – зазначила вона. Головну нагороду отримала Бояна Пеїч з Белграда. Премію Ігоря Забеля за культуру та теорію присуджують за виняткові досягнення кураторам, історикам мистецтва, теоретикам, письменникам і критикам, чия робота підтримує, розвиває або досліджує сферу візуального мистецтва та культури Центральної, Східної та Південно-Східної Європи. Ініціаторами премії є ERSTE Foundation з Відня¹.

Центр Довженка відстоює закон

28 листопада у Господарському суді міста Києва (вул. Богдана Хмельницького 44-б) відбулося перше підготовче засідання цього суду з приводу позову Національного центру Олександра Довженка до Держкіно. ЦД за підтримки кіноспільноти вимагає визнати незаконним і скасувати наказ # 100 про його «реорганізацію». Представники Олени Гончарук (яку Держкіно усунуло з посади в. о. директора) подали заяву про залучення її до справи у якості третьої особи. Олена Гончарук підтримує позов, і її участь має посилити позицію Довженко-Центру. Представник Держкіно мав зауваження щодо її залучення і взяв час на вивчення цього питання. Враховуючи це, суддя перенесла засідання на 20 грудня. Під судом пройшла акція на підтримку Центру. Учасники прийшли з плакатами з фото Олександра Довженка, Дзиги Вертова, Сергія Параджанова й Івана Миколайчука та масками з образом Олександра Довженка. 20 грудня Держкіно повідомило про заміну адвоката – і суддя дала йому місяць на ознайомлення зі справою. Тактика Держкіно – затягування процесу. 6 лютого відбувся оголошений ним по суті незаконний конкурс на посаду генерального директора Довженко-Центру, який знову виграла Олена Гончарук. Проте через принципові пункти контракту, що стосуються майбутнього функціонування установи, його не

було підписано. Також 21 лютого відбулося вже 4 підготовче засідання з приводу позову Довженко-Центру проти Держкіно; засідання перенесли на 7 березня.

«У пошуках Сковороди»

Сергій Лисенко показав фільм «У пошуках Сковороди» за власним сценарієм. Ця документальна (з ігровими елементами) стрічка знімалася у перервах між повітряними тривогами й монтувалася в інтервалах між блекаутами. Попри темряву, дискомфорт і загальну драматичність нашого часу, люди прийшли, аби дізнатись щось нове про філософа, який жив 300 років тому. Стрічку показали на каналі «Суспільне Культура» 18 грудня. Після телепрем'єри картина з'явиться на YouTube та інших платформах².

В університеті штату Пенсильванія вивчатимуть фільм про Василя Стуса

Художній фільм «Заборонений» режисера Романа Бровка включено в освітній курс про українську ідентичність та розбудову української культури Університету штату Пенсильванія (Penn State University, USA). Курс сприятиме популяризації української культури загалом та українського кінематографу зокрема. «Заборонений» розповідає про боротьбу українських дисидентів кінця 60-х–поч. 1980-х років з московською владою, а також про життя поета-шістдесятника, правозахисника, Героя України – Василя Стуса.

У листопаді НАБУ/САП завершили ряд розслідувань

Серед іншого, до суду направили документи по п'ятьох обвинувачених у заподіянні 67,7 млн грн збитків «Укртелефілму»³.

Сценарист про фільм «Червоний-2. Без лінії фронту»

«Зйомки фільму "Червоний-2. Без лінії фронту" були поставлені на паузу в 2018 році. Відзняли більше двох третин матеріалу, і сталося так, що треба було міняти режисера. Ніхто ні з ким не посварився. Це були внутрішні проблеми продакшену: режисер Заза Буадзе мусив іти на інші проєкти і просто передав "Червоного-2" Тарасу Ткаченку. Бо шукали, хто би

¹ Пустовіт Валерія. 22.11.22. <https://svidomi.in.ua/page/ukrainka-vpershe-stalastypendiatkoiu-kulturnoi-premii-imeni-ihoria-zabelia>

² <https://www.facebook.com/serge.a.lysenko>

³ 12.12. 22. Джемело: <https://censor.net/ua/b3386431>

міг підхопити, закінчити, а це займає певний час. Фільм дознали якраз перед карантином, у лютому 2020 року. Прем'єра кілька разів переносилася, але і "Джеймс Бонд" переносився тоді. І вже готова версія мала виходити 24 серпня 2020. Я був категорично проти цього, тому що практика першого "Червоного" показала, що розрахунок на довгі літні вихідні неправильний, тому що люди їдуть з міста. Ми тоді стали на 5-те місце в національному прокаті, але могло бути й більше глядачів, якби не ті довгі вихідні. 25 лютого 2022-го повинні були оголосити дату прем'єри "Червоного-2". Але все зупинилося. Фільм готовий, я сподіваюся, що все буде добре з ним⁴.

Юрій Андрухович – лауреат німецької Премії Гайне

У промові з нагоди отримання Премії ім. Гайнріха Гайне в Дюссельдорфському театрі 10 грудня 2022 року він процитував вислів німецького поета: «Свобода – це нова релігія, релігія нашого часу». Андрухович наголосив, що війна росії проти України – передусім за культурну ідентичність, процитувавши один із їхніх документів: «3 квітня московська агенція "РИА Новости" публікує програмну (і погромну) статтю одіозного кремлівського політтехнолога – увага, назва! – "Что Россия должна сделать с Украиной". Далі – тільки одна цитата з цього жажливого геноцидального тексту, який мав би дуже знадобитися майбутньому міжнародному трибуналові: "Дальнейшая денацификация этой массы населения (йдеться про українців, – Ю. А.) состоит в перевоспитании, которое достигается идеологическими репрессиями и жесткой цензурой: не только в политической сфере, но обязательно также в сфере культуры и образования". На думку Андруховича, це ще й замах на остаточний сенс українського життя – на самореалізацію у свободі. Здобути свободу, щоб самореалізуватись – от про що ішлося українцям і триста, і двісті, і сто років тому, і в часи Гайне, і після них, і на обох Майданах. І саме за це їх сьогодні вбиває росія.

«З усіх релігій цього сумнівного світу лише свобода лишається безсумнівною і донині зберігає свій винятковий сенс на тлі невпинно авансованого пристосування, технологічно-

го релятивізму та фейкування дійсності. Мені пощастило: я пишу мовою цієї свободи⁵».

Критичний погляд російської опозиції на цензуру в російському кіно

«Довгожданна експериментальна картина "Казка" Олександра Сокурова про диктаторів у пеклі, прем'єра якої відбулася в Локarno, в росії у 2022-му символічно не вийшла і найближчим часом навряд чи вийде. Хоча сьогодні ніхто не може точно сказати, скільки акторів і режисерів перебуває в Європі, Азії й Америці, санкції проти них вже приймаються. Всі кажуть про чорні списки. Зірок, які закликали до миру, продюсери по-боюються запрошувати у нові проєкти. При цьому в найкасовішому хіті "Серце Парми", який рекламували держканали, в ролі князя-миролюбця бачимо Олександра Кузнецова, а у фантастичному блокбастері "Міра", який щойно вийшов, – у головній ролі Анатолій Бєлий⁶. На виході воєнний бойовик "Євреї" з Артуром Смоляніновим. Очевидно, нагорі вирішили не втрачати вкладені у ці картини чималі кошти. Депутат і екс-актор Дмитро Пєвцов називає "роздушеними клопами" колег, які не підтримали "священну воєнну операцію". Мінкульту пригрозили: якщо й надалі буде продюсувати і підтримувати артистів, що поїхали з Росії, відомство позбудеться підтримки. Картини з небажаним кастингом і сумнівною тематикою вже утворили свою лавочку "відкладених фільмів". Серед них – "Ампір V" з Оксміроном, який засудив вторгнення в Україну. Зависли відразу кілька картин з Чулпан Хаматовою, "Подвиг" Олексія Смирнова. Мінкульт відкликав прокатне посвідчення фільму "Голод" про Голодомор. Так і не вийшла одна з найяскравіших картин про сталінські репресії "Капітан Волконогов утік". Чиновники із найвищих трибун не перестають обурюватися: «Як так вийшло, що творча еліта стала п'ятою колоною? Це треба негайно виправляти». Як? Вирішено створити нову, "перевірену" еліту⁷».

⁵ 36руч. 14.12. 2022 <https://zbruc.eu/node/114018>

⁶ Анатолій Бєлий виїхав з Росії і жорстко висловлюється проти війни.

⁷ Маслюкова Лариса. Драматические ошибки. После 24 февраля 2022 года российскую киноиндустрию трясет и качает. 2.01.2023. <https://novayagazeta.eu/articles/2023/01/02/dramaticheskie-oshibki> (Фрагмент).

⁴ Самченко Валентина. Укрінформ. 28.10.22. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3602196-andrij-kokotuha-pismennik-i-scenarist.html>

Головний редактор
Брюховецька Лариса
Заступник головного редактора
Канівець Анастасія

Редколегія
Бобовський Славомір (Польща)
Буковський Сергій, Газда Януш (Польща),
Гладій Григорій (Канада),
Гайдабур Валерій, Скуратівський Вадим,
Пілуцький Ярослав, Чміль Ганна
Редакція
Котенок Вікторія, Швець Юлій, Ямборко Ольга
Літредактор Канівець Анастасія
Комп'ютерна верстка Брюховецька Оксана
Інтернет-версія Копитова Ольга

Здано на виробництво
02.03.2023 Формат 60х84 1/8. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 7,46. Умовн.фарб.відб. 9,32.
Обл.- вид. арк. 5,17. Ціна 26 грн.
Зам. № 02.03.2023
Віддруковано в типографії 7БЦ
03067, м. Київ, вул. Олексія Тихого 84.
Тел. +38 (044) 592 13 49.

Редакція журналу «Кіно-Театр»

Адреса редакції:
04655, м. Київ, вул. Г. Сковороди, 2, НаУКМА,
корп. 1, к. 216. Телефон редакції: 425-60-96.
e-mail: ktm@ukma.edu.ua
web-site: <http://www.ktm.ukma.edu.ua>

Автори (№2, 2023)

Анастасія Канівець – кінознавець
Лариса Брюховецька – кінознавець, засл. працівник культури України
Ярослав Подшивалов – актор, Харків
Олександр Щукін – актор, Харків
Максим Богаєнко – актор, Харків
Альона Мовчан – завіст Херсонського музично-драматичного театру ім. М. Куліша
Вікторія Котенок – театральний критик
Ангеліна Велика – театральний критик
Юлія Щукіна – театрознавець, кандидат мистецтвознавства
Лариса Іванишина – кінокритик
Ольга Ямборко – мистецтвознавець, кандидат мистецтвознавства
Юлій Швець – театральний і кінокритик
Ольга Стельмашевська – мистецтвознавець, театральний і музичний критик
Дарія Онищенко – кінорежисер, сценарист, продюсер
Римма Зюбіна – акторка театру і кіно

Архів журналу «Кіно-Театр» на eKMAIR (пдф) 1995 – 2004, 2017 +
<http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/4461>

Передплату журналу «Кіно-Театр» за межами України закордонні читачі можуть здійснювати через сайт ДП «Преса» www.presa.ua